

Investigator: Willie. D

FOOD HABIT

Interviewed: Seini Tawa.....Kalabu, Naitasiri

ULUTAGA: NA KENA VAKARAVUA I NA KAKANA ENA GAUNA MAKAWA.

- Mevaka na kakana dina na yacana na Sulo dau saqa se vavi. Ke vaka e vavi ena vakayagataki na lovo mevaka na kenadau vakarautaki edua na lovo. Mevaka na lovo edau keli, ka kau mai na buka ka mai waqa sara, sa gai biu yani e delana navatu me katataka vinaka sara na vatu. Oti koyasa gai usoraki tale na lovo me vo walega na vatu, sa gai biu yani na beka ni niu sa gai tava yani e delana na kakana dina. Kevaka e saqa era dau vakasaga ena kuro ni Viti. Ogo e buli mai ena gele ka kena bulibuli e vaka toka na saqa. E vakamatau sara toka na kena i bulibuli, na kuro ogo edau dabe toka ga e matadravu. Ni sa dau sova yani na wai ena vakalalal vinaka sara ga, ia na kakana ena sinai sara ki cake ia ena buta ga. Ia ni ra sa via civia yani na kedra kakana, era dau vakayagataka na gani kai sa dau vakarautaki tu. Mevaka na tatavu edau vakarautaki na kena buka, ni sa waqa na buka sa gai biu yani e cake na ika me tavu. Ni ko sa ratca ga na ika sa damu mai vukica sara, me vakalalal ga ko butara sara. Ia mevaka

115

115

B

- nadraunt sulo edau kau mai me mai saqa. Mevaka ni
yacana tikona na rourou, ni sa bue ga mai na wai bita
yanti na rourou. Ni sa kerekere ga mai ko veivukica
toka ga yanti vakalalalal ga ko butara sara. Sa rawa
sara tu ga ni laukana. Ia dua tale edau mai vesu
ena voi voi na rourou me rauta beka me yatolu gai
bita yanti kina kuro wai kataka ka sa bue tu.
Ia eso ni sa dau vesu vaka ogo sa gai dau bitu yanti
e delant kuro ka toka e matadravu, sa gai bita tale
yanti e cake edua natavutavu ni roti se dua na ka
biti. Mo sa gai vakaralica toka ga ni sa buta ga mai
ko sa rawa sara ga ni vakayagataka. Me gai vakamolli
ka vakarokete sa soli sara ga yanime laukana.
Ia me tavu na rourou ni sa vivi ga yanti gai olo ena
draunt jaina sa gai mai veivukiyaka toka yanti ena
buka. Ni ko sa raica ga ni sa via malai mai sa kena
gauna sara ga mo sa cekata kina na rourou ka sa
laukana sara ga yanti. Mevaka nidraunt sulo edau
kedra kakana tale taki na tinani gone. Vakatalaga
kina nabani sulo nidau saqa wale ga yanti. Ni sa
bue nawai ko bita sara yanti na sulo na pana, ve
vukiyaka toka. Vakalalalal ga ko talauca tale mai
ka mai seasea vakamatalalal. Oti sa gai loba kina
na molli ket na roketi, sa rawa sara tu ga ni laukana.
Ogori eso na veika era dau vakarautaka na gase ena
gauna makawa me baleta na kedra kakana.

- Vaka cava beka na kekana ogo na Ota ?
- Edua na ota dina ka dua e ota la, tiko tale edua ka yacana dibl ka tiko tale edua ka yacana na midri. Ogo ni sa bue bue ga mai na wal sa bin sara yani na ota, ni sa bue talega mai na wal ko sa tau laucaka sara mai ki sau ka mai wadruca toka sa rawa sara ni Laukana. Mevaka na dibl na tabana edau vaka-yagataka mera giri lali kina na gase. Edau Laukana nadrauna la na tabana ga era dau giri lali kina na gase.
- Vaka cava beka na vakasagari ni Duna ?
- Na Duna na yacana vaka Bau la na yacana mai veiketou na Rewal. Edua e vakatokai na Badamu, dua na Viria ka leleka, vata na Bonosoge edau yaloka ni mata levu. E rawa nitagavi se siwavi edau vakayagataki na waya me gai vakautoka ena loma ni vanua. Era dau kila vinaka sara ga na vanua e tiko kina na duna, ka ra sa gai dau tara sobu mera tara cake mai na duna. Ia ni sa kau yani me lai saqa, sa dau lai kau mai na drauni jaina sa gai mai visa nabuka me gai coro sa gai sei na dekuni drau ni jaina sa gai lobi. Sa gai kau mai na Rewal me olo kina koya ga nai tini ni drau ni jaina koya e kena vesu. Sa gai kau tale mai na drauni niu me olo kina e tuba, oti sa gai saqa.
- Vaka cava beka na Belebele Sukan ?
- E tiko ga na gauna ena dreu mai kina ka gai dau

- Laukana. Na vana se dreu se mata edau Laukana ga. Na kena bulibuli ni lewena e loma e vaka tu na niu, ia na drauna ena mat dau vesuvesu me saga vata na ura me vakalolo sa gal dau Laukana.

- Na cava edau vakayagataki kinana Bitu ?

- Na bitu ogo me wili va kuro ni vakasaga. Ia e ltu era se dau vakayagataka na Nita, me rua na kau merau dau yaca vata ni sa kuvu ga mat ko bitu sara yani kina na vo vusa. Ia sa mat dau tasi na bitu me bitu gonegone, sa mat tasi sara na kakana ka bitu yani e loma ni bitu. Keda taura mat na drau ni gasau ka mat sogo vinaka tale yani kina na gusun bitu. sa gal vakadavori ena matadravu ni ko botca ga sa bol vinaka mat sa kena i balebale sara ga koyami sa buta.

- Vaka cava na kakana droka ?

- Mevakana duruka e rawa ni Laukana droka, ka vaka-talega kina na Sakiki. Ogo edua na kau ka tiko e loma ni veikau ia e vaka tiko na Bua. Me lau ta na vuna na utona sara tiko ka tiko sara e loma ogori sa galrawa niLaukana. Na uto tale ga ni dau lauta yani edau tiri mat na kena dra, keda sa gal taura mat nadrauna me lutu kina na dreaga. Ni sa lutu ga mat koya vakalalalal ga sa na mamaca sara. Ogori sa na rawa ni vakayagataki me kanla vaka nadreaga.

Handwritten notes and calculations at the bottom of the page, including numbers like 7.10, 9.60, and 10.50.

- Rawa ni ko talanaotaka mada na dunna ni vanna ?

- E tiko na Rewa ka dau vakatokai tu me Rewai taubale ka gat ka lelevu ka dau tiko gae vanna. Ia na kena moku sa rawa sara ga ni laumoku ena moto ni vuaka.

- E dau mai vakasagari vakacava na ura ?

- E dau vakayagataki eke na lava, mevaka ena gauna e liu era dau tatara ga yani e ligadra. Mevaka eso na ucwai lalai era dau nimata me laurai kina se dua na ka e tu kina.

- Rawa ni ko talanaotaka mada na kena dau vakarautaki na lewe ni kakana mevaka na Beka kel na Soge ?

- Na sogedau ro ga mai vakaveitaila ka dau kedra kakana na Siteveli, na vuanikau. Kevaka e sega edau vakuvu buka era sa dau bolca mai na soge era sa mai tagi toka e rukuna. Eke sa gat dau moku vaka ga na toa. Ia na beka edua e vakabulina vaka na kalavo ka tiko e loma ni gara. Mera vukavuka tu ka lako tale kina gara. E dua edau vuka tu ga macawa karau dau ro ena vuni yaqoyagona, Oti era sagaidau cici yani mera lai kurea na vuni yaqoyagona ni sa lutu ga mai na beka. Sa laumoku sara ga yani ka kau yani me lai soga. Segatale ni gat tuna sa soga sara ga yani. Ia na beka ka tiko e loma ni gara vakatuga na kalavo. Sa dau lai kau mai me musu mai na tabani Soti ka gat vesu ena uluni bitu sa gat dau lako yani ena loma ni gara. Ni ra sa velukayaki tu ga vakaveitaila ni sa ucuna mai na nomu bitu era sa tu mai kina na

- beka ena kena levu ga e rawa. Oti ko sa gal kauta sara
yani mo lai vakasagara. Ia na deni beka ogo edua caka
tiko me maniwa ena veisenikau kadau bulabula vinaka
kina na senikau.

- Na vakarautaki ni kakana cava era dau taleitaka na
gase ?

- Mevaka eke ni sa kau ga mat na kakana sa mat saga
ga me vakararakara walega. Enarawa ni dau saga tu ena
bogi me na kenia tale ena mataka ni siiga kadua.

- Rawa ni ko talanoataka mada na madret vakaviti ?
- Sa dau lai kau mat na tavloka. ka mai civi sa gal

Olegi enadrani vasilii,oti sa gal kauyanimi lai toni.

Ia ena kena tonitu ogo ni ko sa lai raica ga ni sa

malumu ko lai caketa sara mat. Sa gal waktivata na

yadua na tavloka yaca kel na niu sa gal ologe tale

ena drani vasilii sagal saga yani. Ni se bera ni

dau mat saga edau mat vakasigani mada me mamaca

vinaka sa gal saga tale yani. Ogori edua na kena

i cakacaka au bau kilia toka . Na veika kece ogori

era dau vakayagataka na gase e liu me baleta na

vakarautaki ni kakana. Sa kena levu beka ga koya.